

ČESKÉ DĚDICTVÍ UNESCO

Ing. Ida Vajčnerová, Ph.D.
idava@mendelu.cz

Okruh UNESCO v České republice

- Přírodní krásy České republiky se snoubí s krásami vytvořenými lidskýma rukama a země se množstvím kulturních památek řadí mezi světové velmoci.
- Již dvanáct památkových objektů v českých a moravských městech je zapsáno na Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO => jde víc než o dvojnásobek světového průměru .
- Podobná koncentrace památek UNESCO se nenachází nikde jinde na světě.

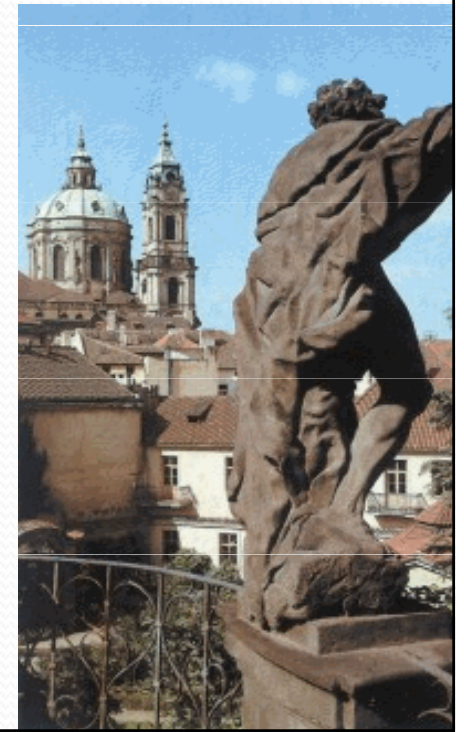
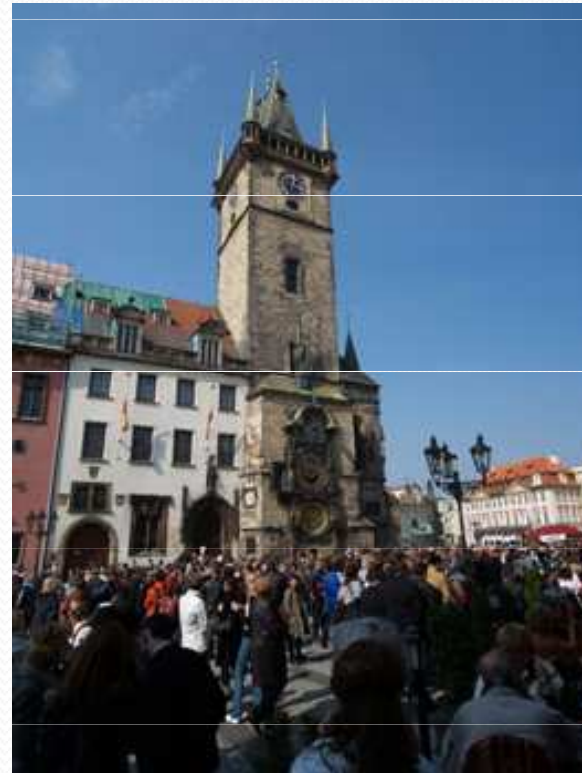
Seznam památek UNESCO v České republice

1. Historické centrum Prahy (1992)
2. Český Krumlov (1992)
3. Holašovice (1998)
4. Telč (1992)
5. Bazilika sv. Prokopa a židovská čtvrť Zámostí v Třebíči (2003)
6. Vila Tugendhat v Brně (2001)
7. Lednicko-valtický areál (1996)
8. Arcibiskupský zámek v Kroměříži s Podzámeckou a Květnou zahradou (1998)
9. Barokní sousoší Nejsvětější Trojice v Olomouci (2000)
10. Zámek a zámecký areál v Litomyšli (1999)
11. Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře ve Žďáře nad Sázavou (1994)
12. Historické jádro města Kutná Hora s kostelem sv. Barbory a katedrálou Panny Marie v Sedlci (1995)

1. Praha – matka měst

- Historické jádro Prahy bylo na Seznam zapsáno v rozsahu Pražské památkové rezervace. Představuje unikátní celek historických pražských měst Starého Města, Josefova, Nového Města, Vyšehradu, Malé Strany a Hradčan s dominantou Pražského hradu, s Karlovým mostem a bezpočtem kostelů a paláců. Velkorysé středověké založení Nového Města v návaznosti na starší urbanistickou strukturu a dochované architektonické bohatství svědčí o uměleckém, společenském a kulturním vlivu města od středověku do současnosti.
- Uchovala si dodnes kouzlo neopakovaného prolnutí slohů jedenácti století.
- Celé historické centrum města je památkovou rezervací UNESCO
- K těm nejstarším náleží keltské oppidum na Závisti, raně gotický Anežský klášter a Břevnovský klášter. Zatímco nejcennější památka pražského židovského ghetta, Staronová synagoga, patří k nejstarším dochovaným synagogám v Evropě, Starý židovský hřbitov je nejcennějším dochovaným evropským židovským pohřebištěm.

2. Český Krumlov – step into another time

- Křivolaké uličky, romantická zákoutí a unikátní komplex měšťanských domů s impozantní dominantou zámku nad meandrem Vltavy, výraznou dominantu města tvoří též cenné dílo jihočeské gotiky – kostel sv. Víta.
- Rozsáhlý areál hradu a zámku je druhým největším zámeckým komplexem České republiky hned po Pražském hradu. Toto historické sídlo rodu Rožmberků zahrnuje řadu zámeckých budov, slavný maškarní sál, unikátní barokní divadlo, zámeckou zahradu s rokokovou fontánou a letohrádek Bellarie s otáčivým hledištěm.
- Český Krumlov leží asi 180 km jižně od Prahy v blízkosti rakouských hranic.

3. Holašovice – tradiční vesnice se stavbami ve stylu tzv. jihočeského selského baroka

- Vesnice Holašovice byla na Seznam světového dědictví zapsána v rozsahu památkové rezervace. Holašovice reprezentují mimořádně celistvě dochované historické jádro vesnice s pravidelným středověkým založením, s početným souborem zděných vesnických staveb z 18.–19. století.
- Tato jihočeská vesnice ze 13. století je považována za perlu selského baroka. Kolem rybníka uprostřed návsi se řadí jednotlivé statky, celkem dvaadvacet budov s malovanými barokními štíty, hospodářskými budovami a zahradami.
- Sídlní vývoj vesnice vykazuje nevídanou stabilitu – 17 usedlostí zde zůstalo zachováno prakticky od svého založení.
- Náves je ze všech stran obklopena čtyřmi frontami štítových průčelí pravidelně pravoúhle orientovaných usedlostí, což prozrazuje promyšlenou organizaci a přípravu pro předem určený počet osadníků.
- Holašovice leží 15 km západně od Českých Budějovic.

4. Telč – jedno z nejkrásnějších měst České republiky

- Historické jádro Telče bylo na seznam zapsáno v rozsahu městské památkové rezervace. Telč představuje jedinečné celistvě dochované drobnější středověké město s vodním opevněním (založeno ve 13. století), dominantním zámekem dochovaným v podobě pozdně gotických a renesančních přestaveb a s mimořádně působivými frontami městských domů renesančního a barokního tvarosloví kolem náměstí.
- V zámeckém zahradním ochozu se nachází Galerie malíře Jana Zrzavého. V bývalém purkrabství je muzeum s etnografickými sbírkami (pohyblivý betlém).
- Do Telče se lze dostat po odbočce z dálnice Praha–Brno–Vídeň. Vzdálenost z Prahy je 160 km.

5. Třebíč – bazilika sv. Prokopa a židovská čtvrť Zámostí

- Soubor památek v městské památkové zóně v Třebíči zahrnuje bývalou židovskou čtvrť Zámostí, židovský hřbitov severně od této čtvrti a baziliku sv. Prokopa jako součást bývalého kláštera benediktinů v Třebíči.
- Románská bazilika sv. Prokopa s četnými gotickými prvky z poloviny 13. století se dochovala v původním půdorysném rozvrhu a architektonické výstavbě.
- V židovské čtvrti bylo do dnešní doby zbořeno pouze pět domů. Zachovalo se zde sto dvacet tři budov včetně dvou synagog, bývalé radnice, rabinátu, židovské školy, chudobince, nemocnice, rituálních jatek, koželužny a hřbitova s obřadní síní.
- Židovský hřbitov se svými třemi tisíci kamennými náhrobky a jedenácti tisíci pohřbenými patří k největším a nejlépe udržovaným hřbitovům v České republice. Zdobené hebrejské nápisy se střídají s českými a německými, středověké náhrobky s moderními obelisky.
- Po Jeruzalému jsou třebíčské židovské památky jedinými, které byly samostatně zapsány do seznamu UNESCO.
- Třebíč leží mezi městy Brno, Jihlava a Znojmo. Od Prahy je Třebíč vzdálená 180 km, zatímco z Brna je to sem pouhých 60 km.

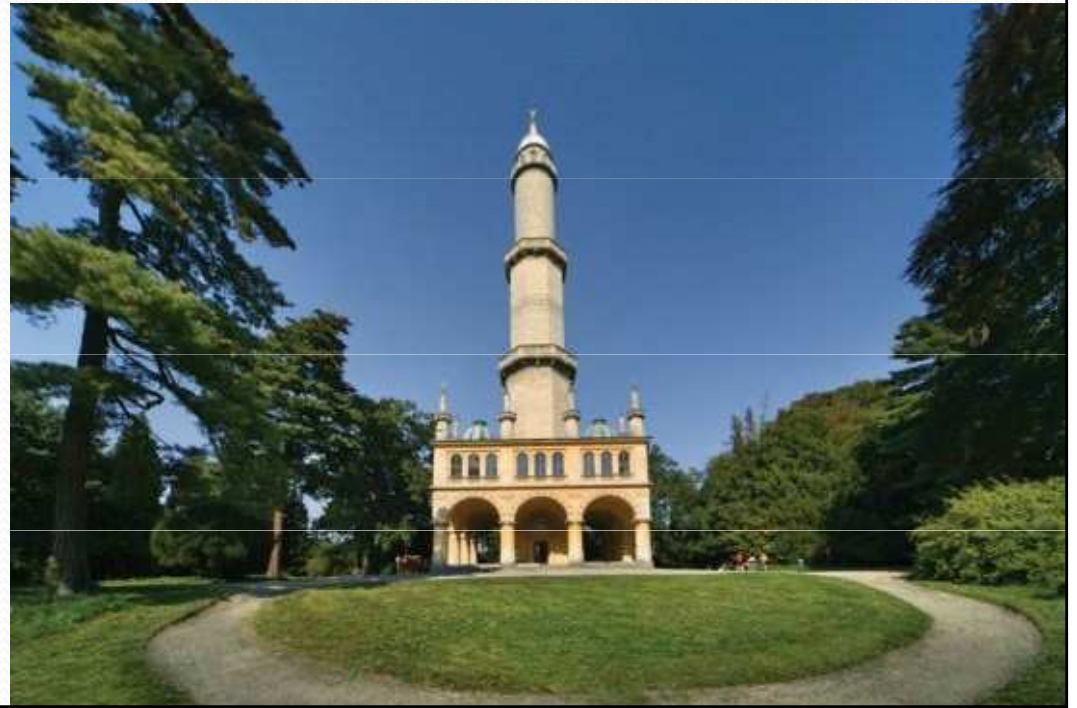
6. Vila Tugendhat – unikát funkcionalistické architektury v Brně

- Vila Tugendhat, unikát moderní funkcionalistické architektury byla postavena v letech 1929–1930 v Brně-Černých Polích pro manželský pár Gretu a Fritze Tugendhatovy. Projektem domu byl pověřen jeden z nejvýznamnějších evropských architektů té doby, Ludwig Mies van der Rohe.
- V hlavním obytném podlaží se vzájemně prolíná interiér s exteriérem. Dvě okna v proskleném obvodovém plášti sahajícím od stropu k podlaze lze díky elektrickému ovládání plně otevřít do zahrady, nechybí ani zimní zahrada s původní exotickou květenou. Dům byl vybaven dalšími, tehdy unikátními technickými vymoženostmi, například fotobuňkou, ocelovými pochromovanými sloupy nosného skeletu a klimatizací. Nábytek z exotických dřív – palisandru, makassarského ebenu či takzvaného zebrana – doplňují křesla Brno, Barcelona, Tugendhat a Stuttgart. Pozoruhodný je též italský travertin použitý na podlahy a onyxová stěna z Maroka, z pohoří Atlas.
- Brno leží asi 200 km od Prahy. Město je historicky spjato s Vídní, která je odtud vzdálena pouze 110 km.

7. Lednicko-valtický areál – nejrozsáhlejší člověkem vymodelované území

- Kulturní krajina Lednicko-valtický areál byla na seznam UNESCO zapsána v rozsahu krajinné památkové zóny a se svými 200 km² je jedním z největších člověkem koncepčně upravených areálů v Evropě. Představuje dílo vzniklé v průběhu 17.–20. století na panství rodu Lichtenštejnů.
- Na podobě rozsáhlého barokního komplexu se podíleli takoví věhlasní architekti jako C. Tencalla, D. Martinelli, J. B. Fischer z Erlachu a J. Ospel.
- Romantický zámek Lednice se nachází v rozsáhlém přírodním areálu na břehu řeky Dyje.
- Zámecký areál v Lednici doplnily honosné budovy raně barokní jízdárny, minaretu v maurském stylu od knížecího architekta Josefa Hardtmutha a skleníku podle vzoru londýnské zimní zahrady.
- V celém areálu byla vybudována řada romantických staveb, například Apollonův chrám, empírový Chrám Tří Grácií a na bývalé moravsko-rakouské hranici Hraniční zámeček. Různorodost krajiny dotvářejí četné rybníky, lesy a nádherné parky s vzácnými druhy stromů.
- Organizace UNESCO ocenila přírodní bohatství této oblasti tím, že rozhodla o zapsání chráněné krajinné oblasti Pálava na seznam biosférických rezervací.
- Areál se nachází v blízkosti rakouských hranic, příjezd z dálnice (Praha – Brno – Bratislava) nebo z Brna směrem na Vídeň.

8. Kroměříž – Arcibiskupský zámek v Kroměříži s Podzámeckou a Květnou zahradou

- Kroměříž, město historických památek, je nazýváno „Hanáckými Athénami“.
- Kroměřížský zámek a zámecká zahrada jsou považovány za obzvlášť krásný a zachovalý příklad barokního zahradního a palácového designu.
- Přirozenou dominantu města tvoří 84 metrů vysoká věž arcibiskupského zámku.
- Podzámecká zahrada byla založena již v 16. století. V 19. století byla změněna na romantický anglický park o rozloze 64 hektarů, v němž se nacházejí tři rybníky, řada romantických staveb, Pompejská a Colloredova kolonáda, čínský pavilon nebo Maxův dvůr.
- Květná zahrada, s centrální stavbou Rotundy, se rozprostírá na 16 hektarech. Zahradu doplňují bludiště, geometricky řešené květinové záhony a 244 m dlouhá kolonáda s galerií soch antických bohů a bájných postav.
- Kroměříž leží asi 50 km od Brna, dálnice Brno – Vyškov – Kroměříž.

9. Olomouc – Sloup Nejsvětější Trojice

- Na Seznamu světového kulturního dědictví UNESCO je zapsáno barokní sousoší Nejsvětější Trojice (35 m), které je vůbec největším seskupením barokních soch v jedné skulptuře ve střední Evropě.
- Barokní sloup, který vznikl v letech 1716–1754, je dokladem tehdejší zjevné religiozity biskupského města a představuje vrcholný příklad památníku morových epidemií.
- Jeho monumentální zjev je přitom syntézou architektonického hmotového pojetí s vnitřní kaplí a vertikálního řešení s početnou skupinou skulptur mimořádné umělecké hodnoty.
- Více jak 900letá historie města činí z Olomouce jeden z největších památkových skvostů České republiky. V srdci města s vzácně zachovalým středověkým půdorysem se nalézá druhá největší památková rezervace v České republice.
- Olomouc leží na trase Brno – Vyškov – Ostrava asi 300 km od Prahy.

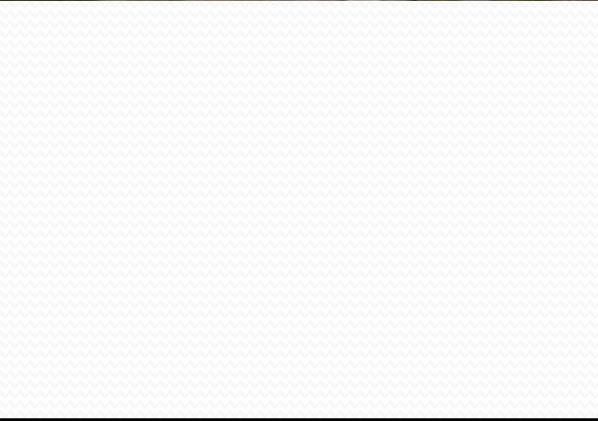
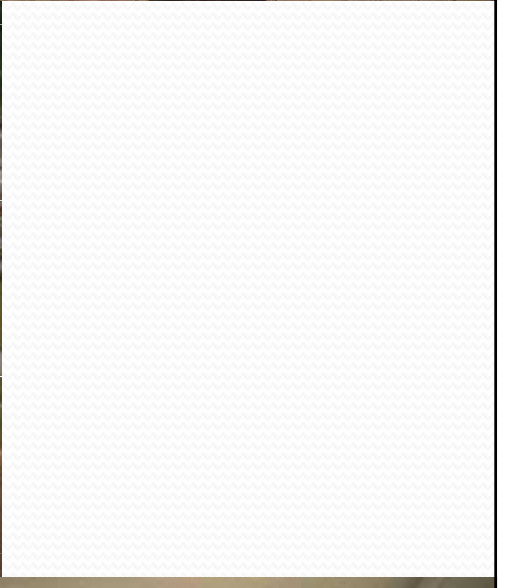
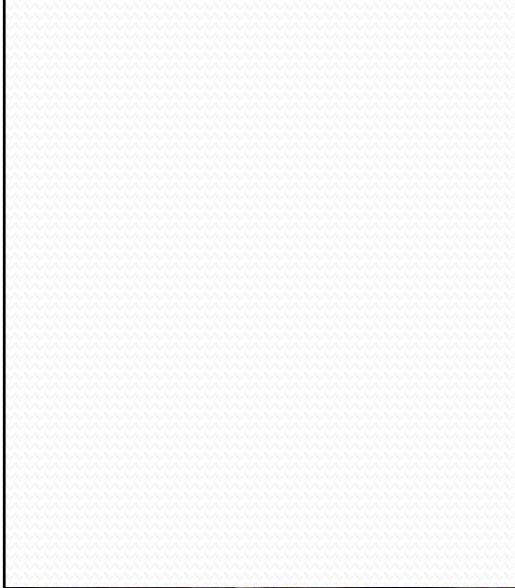
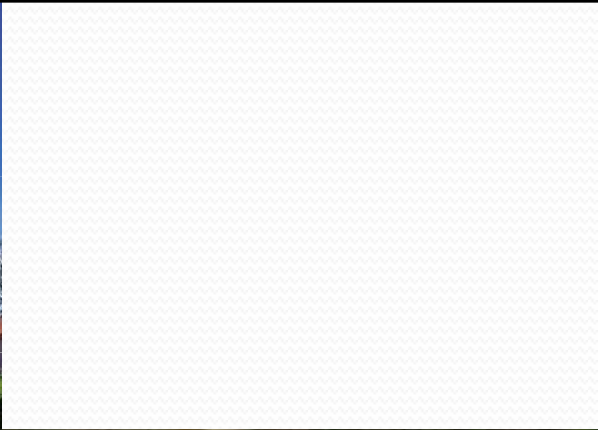
10. Litomyšl – téměř nedotčený vzhled z dob renesance

- Renesanční zámek z druhé poloviny 16. století je významným dokladem arkádového zámku, vycházejícího z italských podnětů. Přes úpravy interiérů především na konci 18. století si zachoval téměř nedotčený vzhled z dob renesance včetně unikátní sgrafitové výzdoby fasád a štítů. Dochována je také řada hospodářských budov a zahrad.
- Dominanta města – renesanční zámek s více než osmi tisíci originálními sgrafity (nástěnná technika) – představuje mimořádný příklad původní italské arkádové stavby, která byla přizpůsobena českému prostředí, a ukazuje šlechtické sídlo v době středoevropské renesance i jeho pozdější rozvoj pod vlivem nových uměleckých směrů. Jeho součástí je také 200 let staré barokní divadélko se souborem dochovaných kulis.
- Na téměř 500 m dlouhém, podloubím lemovaném náměstí lze najít gotickou radnici a řadu renesančních a barokních domů. Mezi nejvýznamnější patří renesanční dům U Rytířů ze 16. století, kde je nyní galerie.
- Město se zámekem leží asi 50 km jihovýchodně od Hradce Králové na hlavním silničním tahu směr Svitavy a Brno.

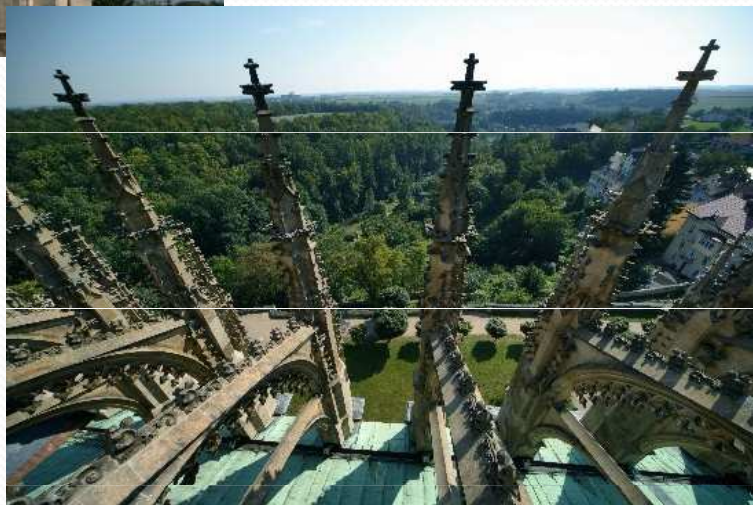
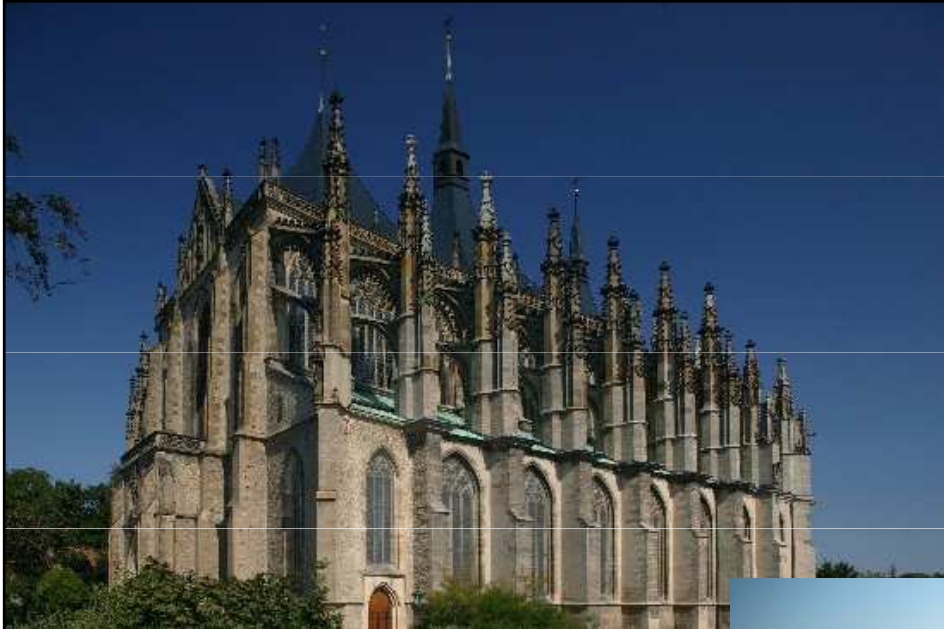
11. Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře

- Poutní kostel ve Žďáře nad Sázavou byl na počest českého světce postaven na počátku 18. století z podnětu opata zdejšího cisterciáckého kláštera. Památka na seznamu UNESCO reprezentuje originální invenci českého gotizujícího baroka první čtvrtiny 18. století.
- Poutní kostel na Zelené hoře dal postavit opat Václav Vejmluva v roce 1719 k uctění památky českého mučedníka a světce Jana Nepomuckého. Je jedinečným dokladem mistrovství geniálního pražského stavitele Jan Blažej Santiniho, který pro své dílo zvolil symboliku pěticípé hvězdy, protože podle legendy se nad tělem utonulého mučedníka objevila korunka s pěti hvězdami (kostel má pět východů, na hlavním oltáři je pět hvězd a pět andělů).
- Žďár nad Sázavou leží asi 140 km od Prahy, zhruba 30 km od dálnice D1 (Praha – Brno).

12. Kutná Hora – architektonický skvost evropského významu

- Historické jádro města s kostelem sv. Barbory a katedrálou Panny Marie v Sedlci – pod tímto názvem byla na Seznam světového dědictví zapsána památková rezervace Kutná Hora a kostel Panny Marie v předměstí Sedlec.
- Katedrála sv. Barbory patří k nejcennějším dílům vrcholně a pozdně gotické architektury v Čechách. Prvním projektantem chrámu se stal Jan Parlář, syn Petra Parláře - stavitele Svatovítské katedrály. Shoda architektury chrámu s pražským Svatovítským dómem není tedy náhodná.
- Roku 1142 byl založen v Sedlci cisterciácký klášter, první tohoto řádu v Čechách. Jeho součástí je první gotická katedrála, vybudovaná v Čechách na přelomu 13. a 14. století – katedrála Nanebevzetí Panny Marie.
- Kutná Hora leží 60 km východně od Prahy.

Zdroje

- CzechTourism: České dědictví UNESCO
- <http://www.unesco-cr.wz.cz>
- <http://www.unesco-czech.cz>